

Vadlīnijas ilgstoši vakanto amata vietu skaita apkopošanai un izmantošanai valsts budžeta iestādēs - “vakanču banka”

Valsts kanceleja

Saturs

Ievads.....	3
Kas ir “vakants amats”?	4
“Vakanču bankas” izveide	5
Amata vietu piešķiršana no “vakanču bankas”	6
“Vakanču bankas” turpmākā darbība.....	7

Ievads

Valsts pārvaldē kopumā no vienas puses ir vērojama tendence samazināties nodarbināto skaitam, kas attiecīgi rada vakantās amata vietas, savukārt no otras puses atsevišķām iestādēm tiek uzliktas papildu veicamās funkcijas vai uzdevumi, kas rada nepieciešamību pārskatīt esošo resursu sadali. Papildu novērojama tendence, ka iestādēm ir problemātiski aizpildīt vakantās amata vietas vairāk kā 12 mēnešus, lai gan iestādei izvirzītās funkcijas un uzdevumi netiek samazināti un iestādes pielāgojas, nodrošinot savu funkciju un uzdevumu izpildi esošo cilvēkresursu ietvaros. Minētais nozīmē, ka iestādes lielā mērā rod risinājumu, kā paveikt noteiktos uzdevumus, tomēr, no otras puses, liels vakanto amata vietu skaits nākotnē varētu radīt iespēju palielināt nodarbināto skaitu valsts budžeta iestādēs, kas, ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos, nebūtu racionāli.

Lai ierobežotu iespēju valsts budžeta iestādēm palielināt nodarbināto skaitu kopumā, tostarp aizpildot ilgstoši vakantās amata vietas, Ministru kabinets 2024. gada 27. augustā pieņēma lēmumu nepalielināt amata vietu skaitu valsts pārvaldē. Secīgi, lai minēto attiecinātu uz visām valsts budžeta iestādēm, likumprojektā “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam” ietverts 79. pants šādā redakcijā:

“Noteikt, ka 2025. gadā valsts un pašvaldību institūcijās netiek palielināts kopējais no valsts pamatbudžeta finansēto amata vietu skaits, izņemot gadījumus, kad ir pieņemts atsevišķs pašvaldības domes vai Ministru kabineta lēmums. Lai Ministru kabinets varētu pieņemt lēmumu par amata vietas piešķiršanu, noteikt, ka ar 2025. gada 1. janvāri Valsts kanceleja apkopo kopējo valsts pārvaldē ilgstoši vakanto amata vietu skaitu, kuras ir vakantas vairāk kā 12 mēnešus uz 2024. gada 30. septembri. Kopējo ilgstoši vakanto amata vietu skaitu nosaka atbilstoši iestāžu sniegtajiem datiem Atlīdzības uzskaites sistēmā,¹ kā arī ievērojot šādus nosacījumus:

1) ilgstoši vakanto amata vietu skaitā netiek iekļauti iestādes vadītāju un Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanai nepieciešamās amata vietas, kas ir izveidotas uz noteiktu laiku, kā arī karavīru un robežsargu (amatpersonas ar speciālo dienestu pakāpi) amati un ilgstošā prombūtnē esošie darbinieki;

2) apkopotie ilgstošie vakantie amati tiek izslēgti no iestādes amatu saraksta, saglabājot tiem paredzēto finansējumu atlīdzībai iestādes rīcībā”.

Iepriekš minētais ir pamatojums, lai izveidotu vienotu risinājumu ilgstoši vakanto amata vietu skaita optimizācijai un racionālai izmantošanai, ieviešot “vakanču bankas” modeli.

Ievērojot minēto, Vadlīniju mērķis ir piedāvāt risinājumu, kā identificēt tās vakantās amata vietas, kuras ir vakantas ilgāk par 12 kalendāra mēnešiem, un

¹ Ministru kabineta 2017. gada 7. novembra noteikumi Nr. 662 “Noteikumi par valsts tiešās pārvaldes iestāžu un citu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības un personu uzskaites sistēmu”.

efektīvi izmantot tās tur, kur tās tiešām nepieciešamas, lai nodrošinātu efektīvu un produktīvu valsts pārvaldi, kas kalpo savu iedzīvotāju vajadzībām. Tādējādi, pārnesot pieejamos resursus, tiek veicināta spēja pielāgoties mainīgajiem apstākļiem un pieprasījumam, nepalielinot valsts pārvaldes amata vietu skaitu, vienlaikus arī turpinot kopējo valsts pārvaldes amata vietu skaita optimizāciju.

Kas ir “vakants amats”?

Iestādes vadītājs apstiprina amata sarakstu, lai nodrošinātu iestādei izvirzīto mērķu, funkciju un uzdevumu izpildi. Amatu sarakstā ne vienmēr visas amata vietas ir aizpildītas ar konkrētiem nodarbinātajiem, līdz ar to veidojas vakantas amata vietas. Tiek pieņemts, ka vakantas amata vietas aizpildīšanai ir nepieciešami aptuveni 6 mēneši. Šis periods ietver amata konkursa izsludināšanu, pretendenta atlasīšanu un izvēli, kā arī pretendenta potenciālās iespējas uzsākt jaunas darba vai dienesta attiecības.

Vērtējot vakanto amata vietu struktūru, novērojams, ka pieaug ne tikai kopējais vakanto amata vietu skaits, bet arī palielinās šo vietu neaizpildīšanas ilgums. Tas, no vienas puses, var liecināt par iestādes vēlmi šos vakantos amatus neaizpildīt, tā vietā maksājot pārējiem nodarbinātajiem piemaksas par papildu pienākumu izpildi. No otras puses, tas var atspoguļot situāciju darba tirgū, kur potenciālo pretendentu atrašana ir problemātiska, jo trūkst atbilstoši kvalificētu speciālistu darba tirgū kopumā.

Ilgstoši vakanta amata vieta ir amata vieta, kurā vismaz 12 kalendāra mēnešus pēc kārtas nav bijis neviens nodarbinātais.

Ilgstoši prombūtnē (piem. bērna kopšanas atvaļinājums, mācību atvaļinājums, atvaļinājums bez darba samaksas saglabāšanas u.tml.) esoša nodarbinātā amata vieta **nav uzskatāma par vakantu amata vietu.**

“Vakanču bankas” izveide

“Vakanču banka” tiek izveidota, balstoties uz iestāžu sniegtajiem datiem Atlīdzības uzskaites sistēmā².

“Vakanču bankas” izveide:

- tiek atlasītas amata vietas, kas ir bijušas vakantas vismaz 12 mēnešus pēc kārtas bez pārtraukuma;
- dati par vakantām amata vietām tiek atlasīti uz 2024. gada 30. septembri;
- vakantās amata vietas tiek atlasītas no visām valsts budžeta finansētajām iestādēm, uz kurām attiecas Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums;
- vakantās amata vietas ilgums tiek noteikts, pamatojoties uz iestādes sniegtajiem datiem Atlīdzības uzskaites sistēmā.

“Vakanču bankā” **neiekļauj** šādus ilgstoši vakantus amatus:

- iestādes vadītāja amata vietas;
- Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanai nepieciešamās amata vietas, kas ir izveidotas uz noteiktu laiku;
- karavīru amata vietas;
- robežsargu (amatpersonas ar speciālo dienestu pakāpi) amata vietas.

Lai uzsāktu “vakanču bankas” darbību:

1. Iestādes līdz 2024. gada 15. novembrim aktualizē (vai precizē, ja nepieciešams) datus uz 2024. gada 30. septembri Atlīdzības uzskaites sistēmā;
2. Valsts kanceleja līdz 2024. gada 1. decembrim izgūst aktualizētos datus no Atlīdzības uzskaites sistēmas, informē ministrijas (kuras savukārt informē savas padotības iestādes) un neatkarīgās iestādes, kā arī nosūta informāciju par to, cik un kādas amata vietas nododamas uz “vakanču banku”.

Ministrija vai neatkarīgā iestāde, ņemot vērā, ka dati no Atlīdzības uzskaites sistēmas ir uz 2024. gada 30. septembri, līdz 2024. gada 15. decembrim var sniegt papildu informāciju ar pamatojumu, kāpēc konkrētais amats nebūtu iekļaujams kopējā “vakanču bankā”. Ministrija sniedz informāciju par visu resoru kopumā, tostarp par padotības iestādēm.

² Ministru kabineta 2017. gada 7. novembra noteikumi Nr. 662 “Noteikumi par valsts tiešās pārvaldes iestāžu un citu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības un personu uzskaites sistēmu” – Atlīdzības uzskaites sistēma.

Pamatojums amata vietas neiekļaušanai “vakanču bankā” var būt:

- vakantā amata vieta ir aizpildīta ar nodarbināto vai arī panākta vienošanās, ka potenciālais amata kandidāts uzsāk darbu vai dienesta tiesiskās attiecības ne vēlāk kā no 2025. gada 1. janvāra;
- ir veikta iestādes iekšējā reorganizācija un ilgstoši vakantā amata vieta ir pārveidota – sniedzot dokumentālu pamatojumu, kurā norādīts reorganizācijas datums un izmaiņas amata vietas klasifikācijā, nosaukumā u.tml.;
- veikta amata vietu pārdale resora ietvaros vai citi gadījumi.

Izvērtējot iestāžu sniegto papildu informāciju, Valsts kanceleja nepieciešamības gadījumā precizē “vakanču bankā” iekļaujamo amata vietu skaitu.

Finansējums, kas paredzēts ilgstoši vakanto amatu vietu atlīdzības nodrošināšanai, **paliek iestādes rīcībā** un ir izmantojams, lai virzītos uz konkurētspējīgu atlīdzību pārējiem nodarbinātajiem.

Līdz 2024. gada 31. decembrim Valsts kanceleja savā tīmekļvietnē publisko informāciju par kopējo amata vietu skaitu, kas tiks iekļauts “vakanču bankā” no 2025. gada 1. janvāra, norādot resoru, iestādi un ilgstoši vakanto amatu skaitu.

Iestādes no saviem amatu sarakstiem ar 2025. gada 1. janvāri izslēdz ilgstoši vakantos amatus, par kuriem ir panākta vienošanās un kuru kopējais skaits ir iekļauts “vakanču bankā”.

Amata vietu piešķiršana no “vakanču bankas”

Jāņem vērā, ka, virzot tiesību aktu projektus un uzņemoties jaunas funkcijas vai uzdevumus, valsts budžeta iestādes nereti pieprasa jaunas amata vietas, lai nodrošinātu šo jauno funkciju vai uzdevumu īstenošanu.

Saskaņā ar Ministru kabineta kārtības ruļļa³ 52.2.1.1. apakšpunktu tiesību aktu projektiem, ja tie attiecas uz amata vietu skaita izmaiņām (izņemot pedagogus), ir nepieciešams Valsts kancelejas saskaņojums.

Ievērojot minēto, turpmāk, sākot ar 2025. gada 1. janvāra, virzot tiesību aktu projektus, kuros nepieciešamas jaunas amata vietas, iestāde primāri izvērtē:

- vai ir iespējams pārveidot tās amatu sarakstā esošās vakantās amata vietas;
- vai ir iespējams izmantot citas attiecīgā resora vakantās amata vietas, t.sk. arī tādas, kas ir vakantas vairāk kā vismaz 10 mēneši;

³ Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 606 “Ministru kabineta kārtības rullis”
<https://likumi.lv/ta/id/325944-ministru-kabineta-kartibas-rullis>

- ja nav iespējams izmantot iepriekš minētās vakantās amata vietas, tad attiecīgi Ministru kabineta protokollēmuma projektā tiek iekļauts atsevišķs punkts par amata vietas piešķiršanu no “vakanču bankas”.

Valsts kanceleja, sniedzot atzinumu par tiesību aktu projektu un jaunu amata vietu izveidi un piešķiršanu no “vakanču bankas”, **sniedz iebildumu**, ja:

- iestādei ir vakantas amata vietas, kas ir vakantas ilgāk nekā 10 mēnešus;
- resorā ir vakantas amata vietas, kas ir vakantas ilgāk nekā 10 mēnešus.

Gala lēmumu par jaunas amata vietas izveidi, piešķirot amata vietu no “vakanču bankas”, pieņem Ministru kabinets, iekļaujot to kā atsevišķu punktu Ministru kabineta protokollēmumā, izskatot attiecīgo jautājumu.

“Vakanču bankas” turpmākā darbība

Valsts kanceleja pirmajā “vakanču bankas” darbības gadā apkopo rezultātus un līdz 2026. gada 1. aprīlim informē Ministru kabinetu par kopējo no jauna apstiprināto un no “vakanču bankas” pārdalīto amata vietu skaitu.

Paralēli tam Valsts kanceleja savā tīmekļvietnē katru mēnesi (līdz 10. datumam), balstoties uz iestāžu sniegtajiem datiem Atlīdzības uzskaites sistēmā, publisko informāciju par aktuālo vakanto amata vietu skaitu, kas ir vakantas ilgāk par 10 mēnešiem, sadalījumā pa resoriem un iestādēm. *Publiskotajā informācijā neiekļauj tās amata vietas, uz kurām attiecināts ierobežojums iekļaušanai “vakanču bankā”.*

Sniedzot ziņojumu Ministru kabinetam, Valsts kanceleja atkārtoti apkopo informāciju par ilgstoši vakanto amata vietu skaitu budžeta iestādēs uz 2025. gada 31. decembri, kā arī piedāvā risinājumu turpmākajai “vakanču bankas” darbībai.

Lai nodrošinātu veiksmīgu „vakanču bankas” ieviešanu un tās darbību, izšķiroša nozīme ir visu iesaistīto pušu aktīvai sadarbībai un izpratnei par tās potenciālajiem ieguvumiem. Efektīva datu atjaunošana, precīza informācijas apmaiņa un cieša sadarbība starp iestādēm veicinās vakanto amatu resursu optimizāciju, kā arī uzlabos valsts pārvaldes efektivitāti un nodrošinās tās ilgtspējīgu attīstību.